Algoritmiteorian jatkokurssi, kevät 1999
Harjoitus 3: ratkaisuja (KP, PO täyd. & tark.)

1. (a) Merkkijono x kuuluu kieleen EQUIV täsmälleen silloin, kun kaava

$$(F \wedge G) \vee (\neg F \wedge \neg G)$$

on tautologia eli kun kaava

$$(F \vee G) \wedge (\neg F \vee \neg G)$$

ei ole toteutuva.
Määritellään muunnos f asettamalla

$$f(x) = \begin{cases} 0, \text{ jos } x \neq \langle F, G \rangle \text{ kaikilla kaavoilla } F,\ G, \\ (F \vee G) \wedge (\neg F \vee \neg G) \text{ muulloin.} \end{cases}$$

Tällöin $x \in \mathrm{EQUIV} \Leftrightarrow f(x) \in \overline{\mathrm{SAT}}$. Muunnos f on polynomisessa ajassa laskettava, joten $\mathrm{EQUIV} \leq_m^p \overline{\mathrm{SAT}}$.
Kieliluokka co-NP on suljettu polynomisessa ajassa laskettavien muunnosten suhteen (harjoitus 2, tehtävä 4 b). Koska SAT $\in$ NP, $\overline{\mathrm{SAT}} \in$ co-NP ja myös EQUIV $\in$ co-NP $= \Pi_1^p$.

(b) Kieleen B kuulukoot syntaktisesti kelvolliset lausekalkyylin kaavat. Tämä kieli tunnistetaan polynomisessa ajassa, siis B $\in$ P.
Helposti nähdään, että MINIM $= \mathrm{B} \cap \forall^q \overline{\mathrm{EQUIV}}$ polynomilla $q(n) = n - 1$:

$$\begin{aligned} & x \in \mathrm{MINIM} \\ \Leftrightarrow\ & x \in \mathrm{B} \text{ ja } F \not\equiv G \text{ kaikilla } G, \text{ joilla } |G| < |F| \\ \Leftrightarrow\ & x \in \mathrm{B} \text{ ja } \langle F, G \rangle \in \overline{\mathrm{EQUIV}} \text{ kaikilla } G, \text{ joilla } |G| < |F| \\ \Leftrightarrow\ & x \in \mathrm{B} \cap \forall^q \overline{\mathrm{EQUIV}}. \end{aligned}$$

Koska EQUIV $\in \Pi_1^p$, $\overline{\mathrm{EQUIV}} \in$ co-$\Pi_1^p = \Sigma_1^p$ ja MINIM $\in \Pi_2^p$.

2.
- Olkoon NP suljettu pT-palautusten suhteen, ts. jos $A \in$ NP ja $B \leq_T^p A$, niin myös $B \in$ NP.
  Olkoon $A \in$ NP. Tällöin lauseen 3.2 kohtien

  $$\begin{aligned} (i) &\quad A \leq_T^p A; \\ (iii) &\quad \text{jos } A \leq_T^p B, \text{ niin myös } \overline{A} \leq_T^p B \text{ ja } A \leq_T^p \overline{B}; \end{aligned}$$

  perusteella $\overline{A} \leq_T^p B$ ja oletuksen mukaan $\overline{A} \in$ NP. Näin nähdään, että NP = co-NP.
- Olkoon NP = co-NP.
  Olkoon $A \in$ NP ja $B \leq_T^p A$. Tällöin $B \in \mathrm{P}(A)$ eli kieli B tunnistetaan deterministisesti polynomisessa ajassa jollakin oraakkelikoneella M ja oraakkelilla A. Korvataan M:n tilassa $q_?$ tapahtuva oraakkelikysely kielet A ja $\overline{A}$ tunnistavien epädeterminististen Turingin koneiden N ja N' simuloinnilla seuraavasti:
  Ensin simuloidaan konetta N oraakkelinauhalla olevalla syötteellä. Jos N hyväksyy syötteen, jatketaan M:n tilasta q_{yes}. Jos N hylkää syötteen, syöte voi silti kuulua kieleen A. Silloin simuloidaan konetta N' oraakkelinauhalla olevalla syötteellä. Jos N hyväksyy syötteen, jatketaan M:n tilasta q_{yes}. Jos N hylkää syötteen, jatketaan M:n tilasta q_{no}.
  Modifioitu M toimii ekvivalentisti alkuperäisen M:n kanssa epädeterministisenä Turingin koneena, joka tunnistaa kielen B polynomisessa ajassa, sillä M tekee oraakkelikyselyjä polynomisen määrän, joihin N ja N' antavat vastauksen polynomisessa ajassa. Näin nähdään, että NP on suljettu pT-palautusten suhteen.

3. (a) Olkoon φ (mahdollisesti kvantifioitu) lausekalkyylin kaava ja x jokin tässä kaavassa esiintyvä muuttuja. Merkitään $\varphi[b/x]$:llä kaavaa, joka saadaan φ:stä sijoittamalla x:lle arvo $b \in \{0, 1\}$ ja sieventämällä. Voidaan todeta, että aina on $|\varphi[b/x]| < |\varphi|$. Tämän perusteella saadaan kielille SAT ja QBF seuraavat itsepalautusalgoritmit:

   SAT(φ):

   - Jos φ:ssä ei ole yhtään muuttujaa, määritä sen vakioarvo; jos $\varphi \equiv 1$, niin hyväksy, muuten hylkää.
   - Muuten olkoon x jokin φ:n muuttuja. Määritä oraakkelikutsuilla totuusarvot b_0 ja b_1:

   $$b_0 \leftarrow \mathrm{SAT}(\varphi[0/x]),$$
   $$b_1 \leftarrow \mathrm{SAT}(\varphi[1/x]).$$

   Jos $b_0 = 1$ tai $b_1 = 1$, niin hyväksy, muuten hylkää.

   QBF(φ):

   - Jos kaava φ on kvanttoriton, määritä sen arvo suoraan.
   - Muuten on kaksi tapausta: $\varphi = (\exists x)\psi$ ja $\varphi = (\forall x)\psi$ jollakin kaavalla ψ. Määritä oraakkelikutsuilla totuusarvot b_0 ja b_1:

   $$b_0 \leftarrow \mathrm{QBF}(\psi[0/x]).$$
   $$b_1 \leftarrow \mathrm{QBF}(\psi[1/x]).$$

   $\exists$-tapauksessa palauta tulos $b_0 \vee b_1$, $\forall$-tapauksessa $b_0 \wedge b_1$.

   (b) *Väite.* Jos kieli A on itsepalautuva, niin $A \in \mathrm{PSPACE}$.

   Todistus. Olkoon $A = L(M, A)$, missä M on polynomisessa ajassa $p(n)$ toimiva oraakkelikone.

   Konetta M voidaan ajatella myös "rekursiivisena ohjelmana" ja simuloida sen toimintaa pinon avulla: aina kun M syötteellä x tekee oraakkelikyselyn jonosta y, $|y| < |x|$, talletetaan M:n kyselyhetkinen tilanne pinoon ja käynnistetään uusi M:n laskenta syötteellä y. Tällöin syötteellä x, jonka pituus on n, pinossa voi kerrallaan olla enintään n talletettua tilannetta, kukin kooltaan $O(p(n))$ merkkiä. Siten konetta M voidaan simuloida tilassa $O(np(n))$. Λ

4. Jos simuloitava kone on epädeterministinen, on mahdollista, että tarkistuksen

$$\underline{\text{verify}}\ \{\mathrm{Chk}(t-1, i+j, a_j) \mid j = -1, 0, 1, 2\}$$

löytämät merkkeihin a_j johtavat laskennat kuuluvat epädeterministisen koneen tilannepuun eri polkuihin, mikä ei takaa, että olisi olemassa jokin polku, joka tuottaa yhtä aikaa kaikki merkit a_j. Siksi tällä menetelmällä ei voida todistaa, että $\mathrm{NTIME}(2^{cs(n)}) \subseteq \mathrm{ASPACE}(s(n))$.

5. *Väite.* Kaikilla $k \geq 0$ on $\Sigma_k\mathrm{P} = \Sigma_k^p$ ja $\Pi_k\mathrm{P} = \Pi_k^p$.

Todistus. Olkoon $k \geq 0$. Jos vaihdetaan keskenään Π_k-koneen hyväksyvät ja hylkäävät tilat sekä eksistentiaaliset ja universaaliset tilat, saadaan Σ_k-kone, joka tunnistaa alkuperäisen koneen tunnistaman kielen komplementin. Siten väitteen $\Sigma_k\mathrm{P} = \Sigma_k^p$ todistaminen riittää, koska silloin $\Pi_k\mathrm{P} = \text{co-}\Sigma_k\mathrm{P} = \text{co-}\Sigma_k^p = \Pi_k^p$.

Väite on tosi indekseillä $k = 0$ ja $k = 1$, sillä Σ_0-kone on deterministinen Turingin kone ja Σ_1-kone on epädeterministinen Turingin kone, ja siten $\Sigma_0^p = \Pi_0^p = \mathrm{P} = \Sigma_0\mathrm{P} = \Pi_0\mathrm{P}$, $\Sigma_1^p = \mathrm{NP} = \Sigma_1\mathrm{P}$ ja $\Pi_1^p = \text{co-NP} = \Pi_1\mathrm{P}$.

Olkoon $k \geq 1$. Oletetaan, että $\Sigma_k\mathrm{P} = \Sigma_k^p$ ja $\Pi_k\mathrm{P} = \Pi_k^p$ (induktio-oletus).

- Olkoon $A \in \Sigma_{k+1}^p$. Osoitetaan, että $A \in \Sigma_{k+1}\mathrm{P}$.

  Nyt $A = \exists^q B$ jollakin polynomilla q, missä kieli B kuuluu luokkaan Π_k^p, joka on induktio-oletuksen mukaan sama kuin luokka $\Pi_k\mathrm{P}$. Olkoon M kielen B polynomisessa ajassa tunnistava Π_k-kone.

  Alternoiva eksistentiaalisessa tilassa aloittava Turingin kone N generoikoon epädeterministisesti kaikki merkkijonot y, joilla $|y| \leq q(|x|)$, ja testatkoon merkkijonon $\langle x, y\rangle$ kuulumisen kieleen B kuten M. Jos M hyväksyy $\langle x, y\rangle$:n jollakin y, niin N hyväksyy, muuten hylkää x:n.

  Kone N tunnistaa kielen $A = \exists^q B$, sillä

$$
\begin{aligned}
& x \in A \\
\Leftrightarrow\ & \langle x, y\rangle \in B \text{ jollakin } y, \text{ jolla } |y| \leq q(|x|) \\
\Leftrightarrow\ & M \text{ hyväksyy } \langle x, y\rangle\text{:n jollakin } y, \text{ jolla } |y| \leq q(|x|) \\
\Leftrightarrow\ & N \text{ hyväksyy } x\text{:n.}
\end{aligned}
$$

  Kielen A tunnistaminen koneella N tapahtuu polynomisessa ajassa, sillä syötteellä x merkkijonon $\langle x, y\rangle$ muodostaminen ja testaaminen kieleen B kuuluvaksi konetta M simuloiden tapahtuvat polynomisessa ajassa.

  Kone N alternoi tasan yhden kerran useammin kuin M, joka alternoi enintään $k-1$ kertaa, joten N alternoi enintään k kertaa. Alkutilan mukaan N on Σ_{k+1}-kone.

  Koska kieli A tunnistetaan polynomisessa ajassa Σ_{k+1}-koneella, $A \in \Sigma_{k+1}\mathrm{P}$.

- Olkoon sitten $A \in \Sigma_{k+1}\mathrm{P}$. Osoitetaan, että $A \in \Sigma_{k+1}^p$.

  Olkoon M polynomisessa ajassa q kielen A tunnistava Σ_{k+1}-kone. Määritellään $\mathrm{Continue}_M$ kieleksi, johon kuuluvat koneen M hyväksymiseen johtavat universaaliset tilanteet α, joista lähtien M pysähtyy ajassa $q(|\alpha|)$ ja alternoi enintään $k-1$ kertaa. Saavutettavasta tilanteesta alkava M:n laskenta pysähtyy vaaditussa ajassa ja sallituilla alternaatioilla, joten $\mathrm{Continue}_M$ sisältää kaikki saavutettavat hyväksymiseen johtavat universaaliset tilanteet.

  Kieli $\mathrm{Continue}_M$ tunnistetaan alternoivalla Turingin koneella N, jonka alkutila on universaalinen. Tämä kone tarkistaa, että syöte on syntaktisesti kelvollinen, kirjoittaa annetun tilanteen α nauhasisällöt työnauhoilleen, siirtää nauhapäät tilannetta α vastaavaan kohtaan ja simuloi sitten konetta M jatkaen laskentaa tilanteeseen α kuuluvassa koneen tilassa. Koneen N laskenta-aikaa rajoitetaan laskurilla, jonka alkuarvoksi asetetaan $q(|\alpha|)$ ja jota vähennetään yhdellä jokaisen simulointiaskelen jälkeen. Jos laskuri nollautuu, N hylkää syötteen.

  Koneen M alternaatioita seuraava kone N alternoi enintään $k-1$ kertaa. Alkutilan mukaan N on Π_k-kone.

  Kone N tunnistaa kielen $\mathrm{Continue}_M$ polynomisessa ajassa, sillä syötteen tarkistaminen ja siirtäminen työnauhoille sekä jatkolaskenta konetta M aikarajoitetusti simuloiden tapahtuvat polynomisessa ajassa. Koska N on Π_k-kone, kieli $\mathrm{Continue}_M$ kuuluu luokkaan $\Pi_k\mathrm{P}$, joka on induktio-oletuksen mukaan sama kuin luokka Π_k^p.

  Määritellään kielet

$$
\begin{aligned}
B &= \{x \mid M \text{ hyväksyy syötteen } x \text{ ennen ensimmäistä alternaatiota}\} \\
C &= \{\langle x, \alpha\rangle \mid \alpha \in \mathrm{Continue}_M\}, \\
D &= \{\langle x, \alpha\rangle \mid \alpha \text{ on koneen } M \text{ syötteen } x \text{ laskentapuuhun kuuluva} \\
&\qquad \text{tilanne, jossa } M \text{ alternoi ensimmäisen kerran}\}.
\end{aligned}
$$

  Nyt pätee

$$x \in A \Leftrightarrow x \in B \text{ tai } (\exists \alpha, |\alpha| \leq q(|x|))(\langle x, \alpha\rangle \in C \cap D)$$

eli $A = B \cup \exists^q(C \cap D)$ jollakin polynomilla q.

Kieli B tunnistetaan epädeterministisesti polynomisessa ajassa, joten $B \in \Sigma_1^p \subseteq \Sigma_{k+1}^p$. Koska $C \leq_m^p \mathrm{Continue}_M \in \Pi_k^p$, myös $C \in \Pi_k^p$. Kieli D tunnistetaan epädeterministisesti polynomisessa ajassa koneella, joka tarkistaa syötteen olevan muotoa $\langle x, \alpha \rangle$, simuloi konetta M syötteellä x ensimmäiseen alternaatioon saakka ja tällöin vertaa α:aa saavutettuun tilanteeseen. Tämä kone hylkää syötteet, joilla laskenta päättyy ennen M:n ensimmäistä alternaatiota.

Tiedetään, että $C \in \Pi_k^p \subseteq \Sigma_{k+1}^p$ ja $D \in \Sigma_1^p \subseteq \Sigma_{k+1}^p$. Siten $C \cap D \in \Sigma_{k+1}^p$ ja, koska Σ_{k+1}^p on suljettu polynomirajoitetun eksistenssikvantifioinnin suhteen, myös $\exists^q(C \cap D) \in \Sigma_{k+1}^p$ ja edelleen $A = B \cup \exists^q(C \cap D) \in \Sigma_{k+1}^p$.

On osoitettu, että jos $k \geq 1$ ja $\Sigma_k \mathrm{P} = \Sigma_k^p$ ja $\Pi_k \mathrm{P} = \Pi_k^p$, niin $\Sigma_{k+1}\mathrm{P} = \Sigma_{k+1}^p$. Komplementtiluokkia koskevan huomion mukaan tällöin on voimassa myös väite $\Pi_{k+1}\mathrm{P} = \Pi_{k+1}^p$. Koska väite on todistettu, kun $k = 0$ ja $k = 1$, sen voimassaolo kaikilla $k \geq 0$ seuraa induktiosta. Λ

6. *Väite.* Kun $k \geq 1$, U_k on Σ_k^p-täydellinen.

   Todistus. Selvästi $U_k \in \Sigma_k \mathrm{P} = \Sigma_k^p$.

   Olkoon $A = L(M)$, missä M on Σ_k-kone, $\mathrm{time}_M(n) \leq q(n)$, q polynomi. Tällöin kuvaus

$$x \mapsto \langle M, x, 0^{q(|x|)} \rangle$$

   on polynomisessa ajassa laskettava palautus kielestä A kieleen U_k. Λ